

НАША СТАРША

Вільня, Віленскі прэштэву, 1927 г.
Рэдакцыя, 5, 2-я лінія, 1-я паверхня

Выходзіць два разы ў тыдзень.

<p>Адрэс Рэдакцыі: Вільня, Віленская вул. 12-а (б. Віленская 12, т. 6). Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 гадз. штодня, апроча святачных дзён. Адміністр. ад 9 да 3.</p>	<p>Падпіска на адзін месяц з дастаўкай да хаты 1 зл. 50 гр. Для заграўніцы ўдвай даражэй. Перамена адрэса 30 гр.</p>	<p>Няпрывітаныя ў друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукованага залежыць ад Рэдакцыі.</p>	<p>Цана абвестак: перад тэкстам 25 грош., сярод тэксту 20 грош і на 4 стр. 15 гр. за радок пятагу ў 1 шпальту.</p>
---	--	--	--

№ 6 (15)

Вільня, Серада, 19-га студзеня 1927 г.

Год II

МАСАВЫЯ АРЫШТЫ ПА ЎСЕЙ ПОЛЬШЧЫ. Арышты беларускіх паслоў і культурных дзеячоў.

Цяперашні паход проці беларускага сялянска-работніцкага руху падгатаўляўся фашыстаўскай прэсай ужо даўно. Дзякуючы брахлівым весткам гэнае прэсы аб дзеяльнасці „Грамады“ і твораных ёю гурткаў, сярод польскага абшарніцтва на землях Заходняе Беларусі ўзьялася паніка. Усе двары на гвалт уваружаліся, спадзяючыся кожную мінуту „нападаў“ з боку грамадзістаў, чым страшыла „Słowo“ і іншыя польскія часопісы. Дык зусім натуральна, што—з маэнтну ўваходу ў склад ураду марш. Пілсудскага прадстаўніка абшарніцтва мін. Мэйштовіча—усе спадзяваньні напалоханых зямляўласнікаў былі ўзложаны на пана Мэйштовіча. І вось апошні,—як паведамляў нядаўна „Robotnik“,—паставіў марш. Пілсудскаму „дамаганьне ў сфэры ўнутранае палітыкі Польшчы“, ад выпайненьня якога ў залежніў сваё далейшае супрацоўніцтва з урадам, а знача—і супрацоўніцтва з ім ды падтрыманьне з боку абшарнікаў. Ня трудна дагадацца, што справа йшла аб ліквідацы „Грамады“, у дзеяльнасці якое ня было нічога праступнага з пункту гледжаньня польскіх законаў і канстытуцыі. Але іменна з гэтае прычыны справа прадстаўлялася вельмі труднай: яе немагчыма было разьвязаць без ламаньня канстытуцыйных свабод, забясьпечаных усім грамадзянам Польшчы. Пасля колькі-гадзіннае нарады марш. Пілсудскага і мін. Мэйштовіча, аб якой надовячы паведамлялі газеты, пану Мэйштовічу ўдалося дапаць свайго. Урад згадзіўся ўчыніць проці „Грамады“ вымаганьня мін. Мэйштовічам крокі, на якія—як з трыумфам заяўляе „Słowo“,—толькі і мог наважыцца „ўрад, незалежны ад парламанту“,—такі ўрад, якім зьяўляецца ўрад марш. Пілсудскага.

Дзеяльнасць „Грамады“, якая вялася зусім адкрыта і на вачох усіх, паўтараем, не давала канстытуцыйных падставаў дзеля ліквідацы яе ўладай. Дзеля гэтага, як бачым з падаанага публіч урадовага апавяшчэньня, і аказалася прычэпленай да распачатага ўрадам паходу проці камуністаў. Былі зроблены масавыя арышты сярод заподозраных у камуністычнай рабоце польскіх дзеячаў у Варшаве, Познані, Торуні. Пущчана чутка аб „камуністычнай змове—дзеля выкананьня замаху на існуючы ўва ўсей Польшчы лад“, да гэтае „змовы“ далучана ня толькі „Грамада“, але і беларуская культурна-асьветная і эканамічная ўстанова (Таварыства Беларускае Школы, Беларускі Каапэратыўны Банк у Вільні і яго аддзелы ў Глыбокім ды Пінску), а за „павадыроў змовы“ абвешчаны... не афіцыйныя прадстаўнікі польскага камунізму, а—тры беларускія паслы-грамадаўцы: Тарашкевіч, Рак-Міхайлоўскі і Валашын, якіх, ламаючы пасольскую нятыкальнасць, і заарыштавалі. І хаця мін. Мэйштовіч тлумачыўся перад маршалкам Сойму Ратаем, быццам арышт зроблены ў маэнт выкананьня сказанымі пасламі „злачынства“, калі закон дапускае арышт паслоў і бяз выдачы Соймам,—аднак, як відаць з усіх газетных вестак, Тарашкевіч і Валашын заарыштаваны ў сваіх пасольствах у часе сну (калі ніякага „злачынства“ не маглі выконваць!), а Рак-Міхайлоўскі—у цягніку, у якім маніўся ехаць.

Яшчэ больш дзіўнымі зьяўляюцца арышты такіх культурных дзеячаў, як

сэкрэтэр Галоўнае Рады Таварыства Беларускае Школы ў Вільні—Язэп Шнаркевіч, як дырэктар Віленскае Беларускае Гімназіі Астроўскі, як галоўны бухгалтэр Беларускага Каапэратыўнага Банку сьвяшч. Коўш (сябра Кансысторыі), як кіраўнікі аддзелаў таго-ж Банку ў Глыбокім (Сакалоўскі) і Пінску (Васілеўскі). Тут ужо—ня глядзячы на крывадушныя заявы „Słowa“, што рэпрэсіі не скіраваны проці беларусаў, як нацыянальнасці, трэба бачыць паўтарэньне панам Мэйштовічам ягонага кроку з часоў існаваньня так званнае „Сярэдняе Літвы“: тады ён бяз ніякага суда і сьледства выслаў у Літву 33 беларускіх і літоўскіх культурных дзеячоў (старшыню саюза беларускіх каапэратываў, некалькі вучыцельў беларускае гімназіі і інш.). Цяперашні ўдар скіраваны ізноў перадусім проці такіх-жа культурных і эканамічных беларускіх арганізацыяў.

Устрымліваемся ад ацэнкі ўрадавага кроку: падаем толькі самы факт, які гулікім рэхам адгукнецца паўне-ж па ўсім цывілізаваным сьвеце. А беларускія масы заклікаем захаваць поўны спакой і вьсьці ў меры магчымасці далей сваю мірную творчую працу над будаваньнем падставаў лепшае будучыны.

Масавыя арышты,

У Познані.

У Познані заарыштаваны, паводлуг польскае прэсы, сябры Ц. К. Камуністычнае Партыі Польшчы. Арыштаваны некалькі інструктараў і агітараў.

У Варшаве.

Уноч з 14 га на 15-ае зроблена было каля 200 рэвізіяў, пры чым заарыштаваны 80 чалавек. Сярод арыштаваных вель сьабры двух Цэнтральных Камітэтаў: Кам. Партыі Польшчы і Кам. Партыі Заходняе Беларусі. Арыштаваны і адзін зь вьшэйшых польскіх урадоўцаў VI класу грам. I. Газеты пішучь, што знойдзена многа кампрамітуэчага матэрыялу, значныя сумы грошы ў дэлярах, фальшаваныя пашпарты, аружжа і г. д.

У Седльцах.

„Głos Prawdy“ паведамляе, што ў Седльцым гарнізоне афіцэрам 22 га палка заўважаны былі ў жаўнераў гэтага палка камуністычныя адовы. Сьледства выкрыла, што жаўнеры гэтае часкі, паходзячыя пераважна з „Kresów Wschodnich“,—атрымалі адовы на „Kresach“—у часе сваіх сьвяточных водпускаў. Мясцовы аддзел жандармэры заарыштаваў 5 жаўнераў і 1 капітана.

У Торуне.

У Торуне кур'эр Цэнтр. Кам. Камун. Партыі навіў уладу на сьлед Торунскага Акружнага Камуністычнага Камітэту. Зроблены вобскі і арышты.

Знарок друкуем гэтыя весткі аб арыштах у Польшчы на першым мейсцы, бо-ж кожнаму кідулася ў вочы жадацьне Ураду здлучыць і перамяшаць арышты, зробленыя ў Зах. Беларусі, з арыштамі ў Польшчы, ды гэтак зрабіць з дзелью розных опраў адно дэлае.

Ад Вільні да Познані расьцягнулася сьць рэвалюцыйнай акцыі,—пішаць урадовы „Głos Prawdy“; тое-ж пішучь і ўсе варшаўскія і віленскія газеты з надзвычайнымі напярэжамі, сьлячыся даказаць „няўдільную сувязь“ паміж арыштамі ў Зах. Беларусі і ў самой Польшчы.

Мы гэтую „сувязь“ можам бачыць толькі ў тым, што і ў нас і ў Польшчы арышты

зроблены ў адну і тую самую ноч з 14-га на 15-ае студзеня.

Вобскі і арышты ў Вільні.

У Вільні загадзя вызначаны вобскі і арышты ў беларускіх грамадзкіх арганізацыях і ў аасобных дзеячоў распачаліся роўна ў 1/2 трэцяе гадзіны ўначь—з 14 на 15 студ. У памяшчэньні Цэнтральнага Сэкрэтэрыяту Грамады (Вялікая вул. 30) былі заарыштаваны: пасол Валашын, які там стала жыў, прыяжджачы ў Вільню, сэкрэтэр Грамады Бурсэвіч і адзін з працаўнікоў сэкрэтэрыяту, якія абодва жылі таксама ў гэтым памяшчэньні. Паліцыя забрала ўсе справы, дакумэнты, дэкларацыі і іншыя матэрыялы.

У Галоўнай Управе Таварыства Беларускае Школы (вуль. в. Анны 2) заарыштаваны сэкрэтэр Т-ва Язэп Шнаркевіч.

Пасол Тарашкевіч заарыштаваны ў сваёй кватэры, дзе спаў.

Пасла Рака Міхайлоўскага заарыштавалі, калі сьяду ў вагон, маючыся ехаць у Варшаву.

У Беларускім Коопэратыўным Банку вобскі зроблены пад асабістым кіраўніцтвам сьледчага судзьдзі Баброўскага з учасьцем экспэртаў па банкаўскім справам. Заарыштаваны дырэктары Астроўскі і Коўш, узяты некалькі кнігі.

У тым-жа памяшчэньні, дзе знаходзіцца Банк, пад беспасрэдным кіраўніцтвам таго-ж сьледчага удзельні, зроблены вобскі ў пакоях, якія займае Антон Лудкевіч.

Пэратрэсены рэдакцыі газэт: „Наша Справа“ і „Narodny Zwon“.

Апрача таго зроблены падробны вобскі ў прыватнай кватэры адміністратаркі „Нашае Справы“.

Заарыштаваны пасля вобску, але назаўтра выпушчаны грам. Марцінчык і Лявон Мэнке. Зроблены вобскі ў грам. Шырана, Макоўскага, Самойлы, Грышкевіча, Маразовіча.

Ні ў кога ніякіх доказаў віны ня было знойдзена. Вядомасці польскіх газэт, быццам паслы заарыштаваны на падставе выніку вобску і арышту гэнае ночы, яўна змышлены.

Паслы ў Лукішкай турме.

Арыштаваныя паслы, 15-га раніцай былі перавезены на Лукішкі і разьмешчаны па асобным камерам. У часе падарожы к турме арыштаваная ў дэманстрацыйны спосаб пратэставалі проці гвалтаўнасьці Канстытуцыі і пасольскай нятыкальнасьці. Пабачаньне з пасламі забаронена нават самым блізім сьвяком.

Арышты паслоў Мятлы і Галавача.

У часе падарожы з Глыбокага ў Вільню, у цягніку быў заарыштаваны пасол Грамады Мятла. У Наваградзкім ваяводстве заарыштаваны быў пасол з Незалежнай Партыі Хлэпскай Галавач.

Абодва паслы перавезены ў Лукішскую турму.

Паход проці Беларускага Каап. Банку.

Уся зьвязка польскае прэсы на Белар. Каап. Банк, які ніб-то атрымліваў праз Рыгу грошы на расьсылку рэвалюцыйным арганізацыям у Польшчы, абапэрта на факце, што Рыжскі Каап. Транзітны Банк, які перш перасылаў прыватным асобам у Польшчы дэларавыя пераказы з СССР праз Міжнародна-вы Банк у Варшаве (Warszawski Bank Międzynarodowy), ад часу паўстаньня Белар. Каап. Банку ў Вільні пачаў сьпярша чагокова, а пасля і выключна кіраваць гэтыя пераказы на Бел. Каап. Банк у Вільні.

Пытаемся: чаму польскі ўрад не заарыштаваў дырэктараў Варшаўскага Міжнародна-вага Банку, а зрабіў гэта з кіраўнікамі Беларускага Каап. Банку?

На правінцыі.

Падробных інфармацыяў з правінцыі яшчэ няма. Польскія газеты падаюць агульныя цыфры, якія ніжэй паўтараем, але зьвязваюць з Грамадой выкрывіты камуністычныя арганізацыі, або нейкія склады аружжа, нет ведама каму прыналежаць. У адным месцы знаямлі нейкія сфальшаваныя пашпартныя блякі, дык і гэта—„Грамада“... Характэрна, што ў Глыбокім, дзе за-

Пратэст Нагляднае Рады Беларускага Каапэратыўнага Банку.

З прычыны шырэння аасобнымі органамі польскае прэсы нягэдных з праўдай вестак аб быццам-то праступнай дзеяльнасьці Беларускага Каапэратыўнага Банку ў Вільні, Наглядная Рада Банку падае да агульнага ведама наступнае запырачэньне:

1) Няпраўда, быццам Белар. Каапэр. Банк быў закладзены „Бел. Сял.-Раб. Грамадой“, бо статут Банку зацьверджаны быў у лютым 1925 году, а „Грамада“ паўстала пасля расколу ў Беларускім Соймавым Клубе, які адбыўся ў канцы 1925 году.

2) Няпраўда, быццам Банк даваў пазыкі без аддачы.

3) Няпраўда, быццам Банк наагул даваў якія-колены пазыкі без прашэнтаў.

4) Няпраўда, быццам пры выдаваньні пазыкаў Банк кіраваўся якімі-колены палітычнымі камбінацыямі.

5) Няпраўда, быццам Банк фінансаваў якія-колены палітычную акцыю, або быццам выкрыта ягонае роля ў камуністычнай працы.

Наглядная Рада гэтым сьцьверджае, што капіталы Банку зьляжыліся выключна шляхам складак пайшчыкаў, лічба якіх перавышае 900, ды ўкладаў прыватных асоб і грамадзкіх устаноў, абаротная-ж сума на бягучым рахунку Беларуск. Сял.-Раб. Грамады за ўвесь час існаваньня апошняе роўна каля 9.000 злотых, а сальдо на сьняжнішні дзень—36 зл.

Дзеля таго, што падаваньне ў прэсе нягэдных з праўдай вестак аб дзеяльнасьці Белар. Каапэр. Банку робіць паважную матар'яльную шкоду гэтай адзінай на ўсю Польшчу беларускай фінансавай установе,—Наглядная Рада будзе цягнуць да адканасьці тыя газеты, якія не паправаць няслушна зробленае Банку шкоды.

Віш-Старшыня Наглядна Рады:

Ант. Трэпа.

Сэкрэтэр: М. Марцінчык.

Вільня, 17 га студзеня 1927 г.

арыштаваны кіраўнік аддзелу Бел. Каап. Банку, Сакалоўскі, паліцыя забрала беспадстаўна вэксалі і грошы. Затрыманьне вэксалёў—гэта яўна ўдар Банку: калі ім тэрмін зойдзе, дык нельга іх апрагэставаць. А тады можна будзе казаць, быццам „пазыкі выдаваліся Баякам беззваротна“, як гэта брэшучь цяпер віленскія газеты.

Разьмеры арыштаў.

Лік арыштаваных бязупынна павялічваецца. Арышты па паватам выглядаюць у наступны спосаб: у Наваградзкім пав.—56 асоб, Горадзенскім—34, Беластоцкім—22, Сакольскім—12, Ваўкавыскім—9, Бельскім—20.

Усяго разам на правінцыі заарыштавана—153 асобы,—лічба гэта бязумоўна ня поўная.

Урадоўцы сьледчага ўраду ў Сойме.

На другі дзень пасля арыштаў зьявіліся да Сойму ўрадоўцы сьледчага ўраду, зрабіўшыя ў канцэлярыі Сойму лапрос служачых. Пыталіся пераважна аб тым, як захавываліся ў Сойме заарыштаваныя паслы.

Адначасна ў паштовым аддзяленьні Сойму былі працэнзураваны ўсе лісты, адрэсаваныя на Клуб Грамады.

Урадовы камунікат.

У зьвязку з арыштамі Урад выдаў камунікат наступнага зьместу: Паўны арганізацыі, прапуючы ад даўжэйшага часу на тэрыторыі Польскае Дзяржавы праводзяць акцыю, кошты каторай зусім відэвачна перавышаюць магчымасць гэтых арганізацыі пакрываць іх з уласных сродстваў. Багатая аплата інструктараў, агітараў і агентаў, выдаваньне цэлага раду брашур, адоваў і газэт, дарма расьсыланыя,—урэшце апэрацыі вьдкімі грашовымі сумами, разьдаванымі ў форме беззваротных пазыкаў

для з'ясування себе шрихильнікаў, усё гэта бяжымуна сьведчыць аб тым, што дзеяльнасць гэтых арганізацый апыліваецца чужымі чыньнікамі. На чале гэтых арганізацый стаяла ненадзяж паслоў Сойму, шырока распараджаючыся сумамі, паходзячымі з чужых крыніц.

Урад ня межа надалей цягнуць такой дзеяльнасці, скіраванае на шкоду Польскае Дзяржавы, і роўнай здарэдзе дзяржавы. Ня межа і ня хоча дапусціць да пашырэння сярод спакейнага жыхарства замяшаньня і бяскарнага скваньня бандыцкіх плянаў, прыдуленьня на прыказу чужых чыньнікаў якая—небудзь разрухаў у дзяржаве.

З гэтае прычыны заарыштаваны былі паслы Тарашкевіч, Рак-Міхайлоўскі, Валашын і агітатары, якія стаялі на чале арганізацый аплічных чужых сродстваў.

Перадправаецца, што належаны да гэтых арганізацый, на чале якіх стаялі заарыштаваны паслы, будзе карацца з усёй зуровнасцяй, як дзеяльнасць на шкоду Дзяржаве.

Вільня, 15-га студзеня 1927 г.

Той жа камунікат надрукаваны ў „Głosie Prawdy“ ў крыху іншай рэдакцыі без канцавое заявы. Характэрна, што ніводна з гэтых арганізацый, за прыналежнасць да якіх Урад мае гэтак жорстка караць, не названа па іменню.

Выводзіць адозвы.

У зьвязку з арыштамі паслоў „Грамады“ Беларускае ваявода па загаду цэнтральнае ўлады выдаў адозву, маючую на мэце супакоіць жыхарства.

Выдаў такую самую адозву і ваявода Віленскі.

Паводлуг „Słowa“—„Ind prosty“ з надзвычайным энтузіязмам, шчырай, сэрцачнай радасцю вітаў вестку аб арышце паслоў.

Але, відаць, „Ind prosty“ ня так ужо радуецца, насколькі адначасна даю ваяводам прыйшлося друкаваць адозвы супакоіваючага зместу.

Абмен лістамі паміж маршалкам Сойму і міністрам справядлівасці.

Маршалка Сойму Ратай паслаў на рукі міністра справядлівасці Мэйштовіча ліст наступнага зместу:

„Прыватным шляхам я даведаўся, вібы абвінавачаны на прыказу Віленскага пракурора заарыштаваны паслы Тарашкевіч, Рак-Міхайлоўскі і Валашын.

Прашу п. міністра аб паведамленьне мяне, ці вестка гэтая адказнае правідае, і калі так, дык на якой падставе і з якіх прычын зроблены арышты. Прашу п. міністра аб магчыма-хутчэйшым адказ (—) М. Ратай.

Міністар справядлівасці Мэйштовіч адказаў п. Ратаю ў наступным спосаб.

„У адказ на ліст дня 15. I. г. г. маю гонар паведаміць п. маршалка, што, паводлуг тэлефоннае справядачы, па прыказу пракурора пры апеляцыйным судзе ў Вільні, абвінавачаныя для затрыманы былі паслы на Сойму Браніслаў Тарашкевіч, Павал Валашын і Сымон Рак-Міхайлоўскі.

Заарыштаваны на падставе факта выдэня імя на грошы, загравічнага паходжання, значнае дзеяльнасці, скіраванае проціў бясспечнасці і ціхасці Дзяржавы. Затрыманы іх было неабходна для забеспячэння справядлівае кары і для сшынення вынікаў праступлення.

Праваціні аб выданы Соймам суду вышэйшупомненых паслоў з абшарным тлумачэннем перашло п. маршалку ў найбліжэйшым часе.

У хвілі атрымання ліста ад п. маршалка збіраўся выслать на Вашы рукі паведамленьне, вымаганае 21-ым артыкулам Канстытуцыі (—) Міністар Мэйштовіч.

21-шы артыкул Канстытуцыі

21-шы артыкул 4-ты аддзел гаворыць наступнае: „У выпадку схаплення пасла на

гарачым учынку звычайнага злччства, калі затрыманы яго зьяўляецца неабходным для забеспячэння справядлівае кары ці для прышчэня выніку праступлення—судовая ўлада павіна зараз-жа паведаміць маршалка Сойму для атрымання дазволу Сойму на арышт і далейшую судовую працэдуру. Па загаду маршалка затрыманы зараз-жа павінен быць звольнены“.

Як відаць, маршалка Сойму даведаўся аб арышце паслоў не ад Ураду, а прыватным шляхам, ды дазволу свайго на арышт не даваў. Гэтак вымаганьне арт. 21 міністрам Мэйштовічам ня спуюена.

Другі ліст Ратая да мін. Мэйштовіча.

„Апрачыся па лісце са дня 15 г. м. і на інфармацыя п. міністра датычных, як варунаў у якіх былі заарыштаваны паслы Тарашкевіч, Валашын і Рак-Міхайлоўскі, так і праступкаў за якія былі затрыманы, — не знайшоў аднак да гэтага часу выстарачычх падстаў для жадання аб

звальненні іх і ўзяцця на себе адказнасці за насьледкі звальнення.

Даведаўшыся, аднак, што ў працягу ўчарашняга дня заарыштаваны паслы Мятла і Галавач,—не магу толькі з'арыентавацца, ці арышты гэтыя знаходзяцца ў сувязі з затрыманьнем трох вышэйшупомненых паслоў, ці ходзіць аб аддзельную справу. Прашу па магчымасьці хутчэй адказаць.

Асабліва прашу аб высьсьненне, — ці паслы Галавач і Мятла былі затрыманы на гарачым учынку звычайнага злччства. Ня маючы магчымасьці самадзельна і дакладна высьніць гэтую справу, — я прымушаны з неабходнасці апраца на тлумачэннях і інфармацыях п. Міністра.

Хачу зазначыць яшчэ, што насколькі заарыштаваны паслоў Мятла і Галавача стаяць у сувязі з арыштам трох першых паслоў, то той факт, што заарыштаваны яны былі праз 24 гадзіны пасля першых, — дае магчымасьць смяявацца, ці ходзіць тут аб схапленьне на гарачым учынку (—) Ратай.

Парыжская дыпляматычная дуэль.

(Новае экспозэ міністра Залескага).

У Парыжу, як ведама, пачаліся перагаворы Рады Паслоў з прадстаўнікамі нямецкага Ураду — у справе акачальнага разбраеньня Нямецчыны.

31 гэтага студзеня канчаюцца ўсе паўнамоцны саюзніцкай камісіі ваеннага кантролю над Нямецчынай, які пераходзіць да Лігі Народаў. Міжсаюзная Камісія і Рада Паслоў маюць зрабіць апошні наіск на немцаў, каб яны ўступілі ў двух астаўшыхся ня вырашаным спорным пунктах: у справе крэпасцяў на ўсходняй граніцы Нямецчыны і вывазу — увозу аружжя.

Нямецкі ўрад даў, як лішчць, свайму прадстаўніку ген. Павэльсу рашучыя інструкцыі — пайсьці на ўступкі ў другім пункце, але дамагаючы знішчэння крэпасцяў на ўсходзе адміністрацыі бязмоўна.

Польская і Французская прэса адвагалосна сьцьверджаюць, што гэтыя крэпасці скіраваны проці Польшчы; — дык што проці Польшчы наагул цяпер у Нямецчыне ідзе страшэнна вялікі рух; што ідзе ў прэсе ўсяго сьвету страшэнная прапаганда — у справе неабходнасці перагяду польска-нямецкай граніцы — на карысьць Нямецчыны... Берлінскі карэспандэнт „Варшавянік“ паведамляе, быццам ген. Павэльс атрымаў наказ — цягнуць перагаворы з „міжсаюзнай камісіяй“... аж да 31 студзеня, калі гэтая камісія памрэ натуральнай смерцю, і ўся справа перойдзе ў Лігу, дзе Нямецчына — пэўная марамогі...

„А пакуль-што Нямецчына ня граціць часу — збройца давай“...

Ці запраўды ж Нямецчына лічыць якраз сучасны момэнт — адпаведным, каб паставіць рубам справу перагяду сваіх граніц з Польшчай, дзякка сказаць. Але трэба сьцьвердзіць, што шмат азвакаў гэтага наагул вельмі небяспечнага — залішне вялікічага — настрою можна дагледзіць цяпер у многапакутнай Эўропе...

Можна сказаць, што ў Парыжу ў сучасны момэнт ідзе — дыпляматычная дуэль паміж Нямецчынай і Польшчай, адвакатам за якую выступае, як заўсёды Францыя. Можна сказаць, што Польшча мае ў Парыжскай міжнародным „даразным судзе“ — аж двух адвакатаў: бо-ж і Англія ад траўня нека „бароніць польскай справы ў сьвецце“...

Але, праўду кажучы, з гэтых двух адвакатаў ня зробіш навет аднаго добрага!... Як добра ўсім ведама, голас дыпламатаў тады толькі гучыць ня толькі пекна, але і моцна, толькі тады мае „перакаваўчую дэгітую сілу“, калі яго ў кожны момэнт можна заступіць голас гарматаў... Асабліва, калі справа ідзе — аб „падтрыманьні міру“...

Дык — дава што польскія карэспандэнты сьцьверджаюць умацаўшымся абзброенаю акцыю нямецкіх генаралаў — ня толькі ў прэсе, але і ў краі — у той час, як іх каліген. Павэльс вядзе дыпляматычныя гутаркі ў Парыжу... Ня будзе ад рэчы таксама паставіць у сувязь з гэтай дыпляматычнай дуэляй у Парыжу—сцьверджану Эстонскай прэсы канцэнтрацыю значных ваенных часцей — на заходняй граніцы СССР, асабліва — з Польшчай. Не алармуем нашы грамадзянства, трэба ўсё ж сьцьвердзіць, што сучасны момэнт — запраўды ж вельмі гарачы ды таіць у сабе магчымасьці вялікіх небяспечкаў, якія — усё роўна раней ці пазьней, здаецца, — неадхільны на ўсходзе Эўропы...

У гэтых абставінах набірае асаблівай вагі ды цікаўнасці — новае экспозэ польскага міністра замежных спраў, якое запраўды-ж, як піша „народова“ прэса, — „добра дапоўніла ведасказану да канца прамову мін. Залескага ў камісіі для замежных спраў Сойму“...

Мін. Залескі скарыстаў з нейкай урачыстасці ў Варшаве, каб сказаць даўжэйшую ды важнага палітычнага зместу прамову. У ёй міністар заявіў, як заўсёды што „галоўным імкненьнем Польскай палітыкі ёсьць — утрыманьне міру“. Цяпер ужо ніхто ня можа, як калісьці Лейд Джордж, сказаць з забойчай іроніяй, што — ніхто ня ведае, што такое польская палітыка“...

„Польшча ня хоча вайны, сільна падчырквуў польскі міністар.

Польскі міністар вернец у тое, што „мір паміж народамі ўрэшце павінен запанаваць у сьвецце; але цяпер ён бачыць шмат труднасьцяў і перашкодаў на шляху да гэтага агульнага міру“...

Шлях да гэтага агульнага міру ідзе праз Жэневу (Лігу Народаў). Ліга—вельмі дэнная прылада для мірнай працы народаў, але ніводны рэальны палітык не чакае ад гэтай Лігі велькіх мудаў.

Перадусім-жа — гэтаю прыладаю трэба карыстацца — сумленна... І вось, усю далейшую цэнтральную частку сваёй прамовы польскі міністар ахвяроўвае — вострым нападкам на Нямецчыну, якая, толькі што ўвайшоўшы ў Лігу, зараз-жа пачала — нарушаць дух і літару яе Статуту, якога § 10 наказвае першым чынам — шанаваць узаемя нятыкальнасьць дзяржаўных граніцаў ды незалежнасьць — усіх сяброў Лігі... „Наш заходні сусед, моцна казаў мін. Залескі, асабліва ў апошнія часы, разьвівае нячывана—гвалтоўнае прапагандае наступленьне“...

Гаўрыла пшавіцу, сабраўшы з палёў, Малоціць, аж мала ў запасе бічоў. Малоціць—і градам гарачы пот зьлёцца, І пил лезе ў вочы, і ў горле зьзярацца... Вяслая праца снамы малаціць! Рукамі павернеш—і біч той ляціць! На спод, прыпадае, а ён—уздрыгнецца, Павернецца бокам, калосьсем срахаецца, Моў, гэта нарокам. А біч той гудзіць І усё прыпадае! З-пад біча ляціць Дажжом залацістым зярнэ ва ўсе бокі: То нурне ў салому,—то кінецца ў шчокі, То шасьне аб сьцену, адскочыцца ўбок І зваліцца потым дзе-небудзь на ток. А ток пад снамамі таўсцей і таўсцей, Біч адываецца што-раз гудчэй... „Часці гэтага збожжа і мяне прыпадае. Бо, бачыш, Гаўрыла тут справа такая. Я, праўда, карысьці такой не даю, Каб прыдала табе аднаму — Карысьці я наогул даю грамадзянству. З якім і жывеш ты ў сваім гаспадарству! Пільную, каб кожны закон сьцярог, Каб ты, бач, спакойна, бяз крыўды жыць мог. Гляджу, каб аздзеі каго не акраілі, Каго каб у краме не ашукалі, Каб грошай фальшывым ніхто ня зьбываў І крыкам парадка не нарушаў! Не ваяўся каб п яны мужык дзе пад пютам, Як вышэ кватэрку якую з ахвоты... А праці той коўкі праўо сьцерагчы Якія, бач, маюць усё мужыкі! Ці ў лезь, ці то ў ноці па вёскіх бад-жэя, І ў кожны куточак глядзі, прыглядаея. Ты тога ня ўцяміш, што рапа мая Льюзяк карысьней, чым пшавіца твая. Вось гэты мяшкі я сабе вазьму браце! Гэй, стараста, чуеш, фурманкі давайце! Гаўрыла памкнуўся мяшкуну дзе давайце“

Гаўрыла ішавіцы наеяў мяшкі, І рат, як дзіятка: ня будзе бяды! Мяшкі тыя ў клуну ўжо браць адносіць. Аж чэ: у хаче, як быццам, галасяць... Гаўрыла у хату тут бегчы з гумна, — Дык ве... Па ларове ў гумно йлае таўпа. Аслупеў Гаўрыла, стаіць, лаірае: „Чого ён тут траба“? У духу так пытае... Уперадзе з крыжам йдзе поп з барадою, Як быццам жагнае, так маша рукою. За ім ў вапалетах стары ахвіцар, Глядзіць гэтак востра, моў дзікі ён зьвер. Далей валаснога ўбачыў Гаўрыла: Ён з кнігай пад пахай, трывае чарніла. За ім паліцыйскі, а побач—судзьдзя, Ідучь яны важна, аж стогне зямля. А там і вучыцель, пісец іноў нейкі, Паны незнаёмыя й больш... чалавекі.

Гаўрыла скланіўся, дарогу ім даў. На ток ушшоўшы той поп і пачаў: „Я з мірам Господнім поп і табе Іду, Гаўрыла.“

не — проці нашых заходніх граніцаў, абсалютна незгоднае з названым § Статуту Лігі“...

„Гэту акцыю Нямецчыны я лічу ня толькі нягоднай з Пактам Лігі, але і — страшэнна небяспечнай для міру — ня толькі польска-нямецкага, але і агульна зўрапейскага“...

Міністар сьцьверджае жаданьне Польшчы жыць у міры з Нямецчынай, але — за „гэтыя добра-суседзія адносіны Польшча ня купіць цаной — перагяду сваіх граніцаў з Нямецчынай“... „За ніякую цану мы не адступім аді вольнай пядзі аддечна польскай зямлі — у Паморні ці ў Сілезіі, — якую калісьці гвалтам адабраў ад Польшчы, а пасля — вярнула ей перамога права і справядлівасці. Кожны палік ведае, якія дарагія для нас гэтыя землі, якія — ня менш польскія, чым усё іншыя, — а без якіх Польшча наагул існаваньня не можа. Бо ж 30-мільённы народ праўда, (ня польскага статэстыка лічыць усяго палікаў толькі — 15 мільёнаў, а польскага—17... Рэд.) — у гэтых геаграфічных ды палітычных варунках быў-бы залучаны, бяз вольнага даступу да мора“...

„Дзеля таго — можны палік (няведама з 0 мільёнаў, ці з 15?.. Рэд.) ані на хвілінку не захістаецца аддаць у ахвяру ўласную іроў і ўласную маемасьць — для абароны гэтых зямель — ад захватаў, з якога б боку яны ня йшлі“...

(Кажучы прасьдэй, гэта значыць, што польская буржуазія запраўды-ж не захістаецца кінуць на ваявую бойню — для выпэўнай абароны гэтых спорных тэрыторыяў польскія і ня польскія сялян і работнікаў... Рэд.) Далей польскі міністар кажа, што, падаўшы усё гэта да ведама ўсіх прыяцеляў і неприяцеляў Польшчы, ён перакананы, што адгэтуль больш ня будупь паважна абгаварывацца сярод іх — ронія „бессэнсоўныя праекты“ — уродзе — „замены Данцыга на Кляшэду“ і т. п. вельмі падобныя — да „чынаў сякчэкаўскага Заглобы, які ахвяраваў швадам Нідэрляндам“...

І слухна сьцьверджае мін. Залескі, што гэта — „прычынаецца ў найвялікшай меры да павільчэня лануочага амаль-што ня ўва ўсей Эўропе нэрвовага настрою ды пачуцьця няпэўнасці“...

Але — усім іншай рэч, — ці рашучая заява польскага міністра аб тым, што „Польшчу—нішто ня змусіць да ўступкі“, — прычыніца да — спыненьня гэтай „нэрвовасьці ды няпэўнасці ў Эўропе“...

Далейшая частка прамовы, кажучая аб „труднасьцах мірнай прыязнай палітыкі Польшчы адносна да СССР, часта наражаючайся „на пшанк“;... — аб балтыцкай палітыцы Польшчы, якая быццам зусім ня мае прэзэсі на „гэзімоію“ (павадзінства) над Балтыкай;... — аб Літве, якая павіна была-б разумець, што „дэзная амора для яе незалежнага быту, гэта — сільная Польшча“... — ня мае вялікага значеньня. Гэта ўжо было сказана міністрам у камісіі Сойму.

У канцы прамовы міністар выразаў веру, што існуючыя трактаты ды пакты зробяць усё, каб „сьведзасць народаў не атручвала думка аб магчымасьці новай страшэннай агульнай вайны“...

Тады Польшча напэўна мае заняць — валежнае ей мейсца пад сонцам і вялікую релю адыграе ў Эўропе“...

Пэўна-ж: тады! А пакуль-што — ясна пагражаюць нам усім — вялікія сьпробы ды ўстрасеньні. Бо-ж таксама, як Польшча, трэба думаць, — „ня пойдзе ні на якія ўступкі і другая старана“...

Нямецкі адказ на прамову міністра Залескага.

„Падавая вамі прамова міністра Залескага—з вострым напасяньні на Нямецчыну за яе „бройную акцыю“ (кажучь што, праўда, толькі ў сузьветнай прэсе!)—выклікала пэрую бурю ў Нямецчыне. Вельмі характэрнае выдэленьне абурэньня Нямецчыны дадэнае нямецкім урадам — у афіцыйным камунікаце

Сон Гаўрылы.

(Апавяданьне вершам).

„Адзіл з сонца, а семера з ложка“.
Рассейская прыказка.

I. На полі.

Чуць сонца з-за лесу на неба ўзышло — Гаўрыла ў полі гукне даўно: Арэ ён шнурочак загон шырнью, Кабылка ледзь ходзіць з крывою сахою. Шнурочак той — горч, зьвярнуцца — бяда, Каменняў ізавоў тых—дыкі дзе іх няма. Такім ён Гаўрыле ад бічкі прыпаўся З жыцьцём сваім горкім як той расквітаўся. Кабылку Гаўрыла то сам век нажыў (Гядоў праз чатыры ў пана сьлужыў). Саху зрабіць тую таксама ўдалося, Хоць з лесу яліну ўзрасьці прыйшлося...

Гарачае сонца высокая ствіць І з веба на працу людэяку глядзіць — А як хто працуе яно заўважае І весткі аб гэтым вышэй пасылае... Бяз шалкі, у сьрочцы і портках даўгіх, Абліўшыся потам як толькі з ваы, Гаўрыла наш кроцік зямелку сьрую І ўсьцяж павукае кабылку худую. Успаледа й скацінка, як той гаспадар, Пазвала, як паяка „Божи дар“... У думках матае яна галавою І, цяжка ўздыхаючы, йдзе прац сахою.

Ох, цяжкая праца сахою араць: Рука надарвецца яе ўсё трымаць. Нарогі зямліцу з бязьліку, моў, поручі, А камень спаткаюць—дык раптам угору! Глядзіш, як на веку, у мейсца адно

І усё падтрасаеш, лягчэй каб было. Аб камень нагою як гвазьнеш часінай. Дык пёмна аж стане табе прац вачыма. Саха за кабылкай паўзе і дрыжыць, Як тая асіна, калі зашуміць. А чорная скіба вужаека ўецца. І, разарваўшысь, ва сьпіну кладзецца.

Змарыўся Гаўрыла, ледзь скончыў талан. Вады, хоць ня еўшы, а выпіў ён збан. Кабылку ўжо выпраг, пусціў самапасам І сам пасіліцца сабраўся тамчасам. З каравае торбы скарынку дастаў І ома-на так еў і валод запіваў Паскнелаўшы трохі, прылёт, алдхнае, Ці многа араць—на шнурок паглядае... А думак налеледа — са сьвету ўсяго. Таўсцяцка дзіўна... „Шчава, чаго“? Гаўрыла пад возам ляжыць, прытаіўся, Што трэ ісьці з сахою, ён навет забыўся...

II. Сон.

Шнурок свой да ноці Гаўрыла ўзараў, Назатра і ў пэва арбу ўсю канчаў. Пасеяў пшавіцу—каб толькі радзіла, Паправіўся б, можа, гаротны Гаўрыла... „Хоць пан з дзясціны палову зграбе, А ўсё ж за мазоль крыху будзе й сабе. Адласца суседу пазыка вясною, Адласца і пана за корм тэй зімою“. Над рэштай Гаўрыла хоць раз—гаспадар: Прадасціць у мястэчку ён Божи той дар! На лапі для дзятка ён скуру ўжо купіць І жнны на хустку грапа не паскупіць; Там колы напавіць, там куціць гужы І плуга паглядзіць, даволі сахі! Хоць раз ён, як людзі, заплаціць падатка І так застанецца на зіму цялятка...

нямецкага тэлеграфнага агенства Вольфа. Падаем з яго найбольш цікаўныя мейцы. "Тое, што польскі міністар у пэўных словах выхваляў Польшчу, як традыцыйны край міратворцаў, гэта—вывеска польскай палітыкі, якая... ня трэбуе тлумачэнняў. Значна важней тое, што міністар Залескі—публічна і фармальна—закідаў Нямецчыне зламаны Статуту Лігі Народаў. Гэткае абвінавачанне з боку дзяржавы, прадстаўленай у Радзе Лігі, — запраўды ж зьявіцца незвычайнае: граба-б, здавалася, гэтка абвінавачанне высуваць перадусім у гэтай самай Радзе. — Дык, калі варшаўская прамова—баявы кліч да бітвы ў Жэнэве, тады мы ахвотна яе прымаем".

Нямецчына зусім ясна кажа, што гатова ды хоча наважна распачаць мадэную мін. Залескім барацьбу—ў справе перагляду граніц, але—ў Радзе Лігі Народаў.

"Мін. Залескі,—кажа далей урадавы камунікат,—заяўляе, быццам Нямецчына парушыла § 10 Статуту Лігі—тым, што ўзвала "гвалтоўнае наступленне ў прэсе". — Бо, як ведама, § 10 кажа аб пашане і нятыкальнасці дзяржаўных тэрыторыяў сяброў Лігі. З гэтага мін. Залескі выводзіць, быццам Нямецчына рушылася ў апошні час на аружны напад на Польшчу, ды і падрыхтоўвае яго—аднаведнай прапагандай у прэсе.— Няма нічога больш бесэнсоўнага, як гэтка інсінуация ("чымтаньне" думак у чужой галаве) — бо-ж становішча Нямецчыны ў справе заходніх граніцаў Польшчы даўно ведама ўсім, дык і не патрабуе ніякай прапаганды. Яно было няраз сьвярджана зусім ясна адказнымі прадстаўнікамі нямецкай дзяржавы. Але ж гэтае становішча Нямецчыны ў справе граніцаў з Польшчай ня мае нічога супольнага з парушэннем § 10 Статуту Лігі.— Гэты § 10 зусім ня мае мэтай зачыніць на век развіццё жыцця, адпавядаючае супольным інтарэсам народаў. Гэтае-ж даводзіць хаця-ж бы толькі § 19 таго-ж Статуту, які прадугледжвае акцыю ў напрамку перагляду ўсялякіх трактатаў, якія зрабіліся невяжкімі, ды і змены тых міжнародных адносін, утрыманьне якіх магло-б патрабаваць сусветнаму міру. Але мін. Залескі ня толькі забывае аб гэтым § 19, але нават зусім не ўспамінае аб усім тым, што зроблена ў Лёварне, хаця вельмі добра ведае—які "пакты" там падпісаны ды і якім духу вяліся перагаворы аб іх падпісанні. Нямецчына верыць, што залішне ўжо глыбока ў публічнай апініі сьвету ўкраіналася думка аб сьліпнасці становішча Нямецчыны, каб мін. Залескі мог мець якуюсь надзею зрабіць у ім нейкія перамены сваімі сьмелымі, але столькі ўжо разоў збіванымі заявамі, аб спрадэку польскім характарам гэтых прыгранічных зямель і аб іх "неабходнасці для Польшчы".

Далей камунікат кажа, што прычынна, якая спарадыла гэтую сэнасацыйную прамову польскага міністра, граба шукаць у надзею польскай прэсы, якая хоча выкарыстаць парэжскія перагаворы Нямецчыны з Радай Паслоў, каб зьліквідаваць нямецкія крэпасці на ўсходняй граніцы, прадставішы іх, як ваенную пагрозу Польшчы. Але, як дэліканта тлумачыць камунікат, мін. Залескі хацеў зрабіць вялікую ўслугу "пэўным палітыкам Францыі" (ведама-ж: Пуанкаре!—Рэд.), які ў апошні час вядуць барацьбу проці хутэйшага скасаваньня акупацыі Надрэніі, пазываючыся на нейкія пагрозы з боку Нямецчыны па адрасу Польшчы.

Што датычыць раскритыга мін. Залескім "пліну замены Гданскага калідору на Кляйпеду",—дык аб гэтым "нямецкі ўрад даведаўся толькі—з заграўнай прэсы". "А можа гэты "плія" опалоджаны толькі жадаваннем выклікаць непаразуменьні між Нямецчынай і Літвой". У канцы камунікат жорстка кажа, што гэтка беспалатнае заявы ды закіды з боку польскага міністра зусім не паслужаць да супакоеньня ды міру ў Эўропе, як спадзяецца мін. Залескі, але—наадварот — толькі "павялічаць напружаньне і

трывогу—з прычыны няясных адносін у ўсходняй Эўропе". "Што гэтка трывога і напружаньне існуюць, гэта-ж—факт, ведамы ўсім". Нямецчына заінтэрасавана толькі ў тым, каб было забяспечана спакойнае і мірнае развіццё ўсходня-эўрапейскіх дзяржаваў, дык будзе сачыць за ходам падзей у іх—з апакойнай, але пільнай увагай".

З гэтага камунікату відаць, што Нямецчына цвёрда стаць на сваім трабаванні перагляду граніцаў з Польшчай і ратуча будзе ўцяляць дамагацца гэтага ў Лізе Народаў. Відаць і тое, што нямецкае становішча надзяецца шмат кім з іншых дзяржаваў, кіруючых "публічнай апініяй сьвету".

Водгукі нямецкай прэсы.

Сярод масы водгукіў нямецкай прэсы на прамову мін. Залескага найбольш рэзкія ідуць.—зразумела, — з боку нацыяналістаў. Іх газеты раўнуюць прамову польскага міністра — з "бомбай, якая разарвалася неспадзявана сярод распачаўшыхся стараных сьпробаў паразуменьня"... Яны дазваджаюць, як гэта палітыкі, лічыць дагэтуль сваімі зямлі, якія адыйшлі ад іх даўняшай дзяржавы аж 600 гадоў назад, могуць дамагацца, каб Нямецчына зраклася ўсялякай думкі аб толькі што адарваных ад яе з крышэй тэрыторыяў... "Атака мін. Залескага ясна выдае схаванага за ім—п. Пуанкаре, які пад'южывае Польшчу проці Нямецчыны—у сваіх мэтах: каб—зацягнуць акупацыю Надрэніі". Пуанкаре газеты параўноўваюць з новай ваенна-гразовай хмарай, якая насоўваецца ізноў на Эўропу... мін. Залескі — толькі рапіра ў руках Пуанкаре, які фэхтуецца на дуэлі з Нямецчынай і... з Брытанам. Забыта пішуць нямецкія газеты аб тым, што гістарычна-нацыянальнае польскія прэтэнзіі на нямецкія зямлі маюць аднак-жа вельмі новачасны ды наскрозь матэрыяльны падставы: патрэбу выхладу к мору, ды паразытнае карыстаньне створанай немцамі высока развітай прамысловай гаспадарчай "Польскай Сілезіі". Якім гэтым матывамі, а зусім ня "польскасьцю" гэтых зямель, кіраваліся пераможцы ў 1919 г. Іх жа высювае польскі міністар і цяпер... Але-ж—якую сілу могуць мець гэтыя довады для Нямецчыны, з жывога цела якой вырэзваюць гэтыя "польскія калідоры", ды рэзныя "пасы" ці "прамысловыя акругі", каб забяспечыць—"вядліка дзяржаўнае існаваньне Польшчы"?.. Палажэньне Польшчы ня можа быць зроблена лягчэйшым гэтакім прамовамі яе міністра. За тое надзея на паміснае мірнае паразуменьне ў спорных справах між дзяржавамі ўсходняй Эўропы ад гэтых прамоваў з кожным днём ліквідуюцца ўсё больш. Уся нямецкая прэса сьвярджае беспспрэчнае права Нямецчыны — дамагацца на падставе Статуту Лігі перагляду сваіх граніц, пакуль толькі справа ідзе—аб мірных спосабах перагляду.

Трэба прызнаць, што язык усіх гэтых водгукіў нацыяналістычнай прэсы (чытуем пераважна—паходзе "Варшавянікі") — вельмі стрыманы. У кожным разе—ня можа нават канкураваць з тым, які зместам прамовы польскага міністра Залескага...

Чаму-ж гэта?—зьявіцца пэўна-ж можны. На гэта адказ дае—афіцыйна самога міністра заграў. спраў Штрэзэмана.

У ім кіраўнік нямецкай замежнай палітыкі сьвярджае, што ў Эўропе ізноў узгарэлася барацьба між двума пляхамі-думкамі, якімі маюць вырашціць палітычны крызіс ў Эўропе два даўно ўжо канкуруючы ў ёй лагеры: францужокі і ангійскі. Француска-польская думка хоча выйсці з пагражаючага вайной крызісу пляхам "ратучай стабілізацыі (закарпачэння на мейцы) навек існуючых граніцаў"... Наадварот, Англія стаць цвёрда на тым становішчы, што ўсе без вынятку спорныя пытанні ды справы, пагражаючыя небяспэкай міру, павіныя вырашаць "ляляльнае супрацоўніцтва вялікіх

дзяржаваў, гэта значыць — Англіі, Францыі, Нямецчыны і Італіі"... Прасцей кажучы, усе гэтыя спорныя справы, не выключаччы і справы перагляду граніцаў між Польшчай і Нямецчынай.—паходзе думкі Англіі, — павінны акачальна вырашаць Англія, Італія і Нямецчына — проці адваі Францыі. ды ў адоўтасці Польшчы... Бо-ж — такі цяпер "уклад сілаў" ці, як гучна казалі перад вайной, — "канцэрт вялікіх дзяржаваў" у Эўропе...

Дык ня дзіва, што нямецкія нацыяналісты пішуць значна спакойней, чым гавораць польскія міністры, ды і, што нямецкія газеты разглядаюць прамову польскага міністра—толькі як замоўленую Пуанкаре "ды-варсію" у яго парыскай барацьбе з Нямецчынай — у справе акупацыі Надрэніі... І толькі...

У сувязі з прыездам новага польскага пасла ў Маскву, у дыпламатычных колах апошняй абгаварываецца справа польска-радавага "пакту" аб узаемнай гарантыі (бяспэчнасьці). А з Варшавы паведамляюць, што магчыма прапазіцыя распачаць у гэтай справе перагаворы спаткала-б з польскага боку—добрае прыняма.

У сувязі з прыездам новага польскага пасла ў Маскву, у дыпламатычных колах апошняй абгаварываецца справа польска-радавага "пакту" аб узаемнай гарантыі (бяспэчнасьці). А з Варшавы паведамляюць, што магчыма прапазіцыя распачаць у гэтай справе перагаворы спаткала-б з польскага боку—добрае прыняма.

Намітэт экспэртаў для спраў крэсовых". 11 студыя адбылося паседжаньне слаўнай "красавой сэкцыі", у якой, як ведама, прадуць 3 пэпэсоўдэ, з якіх адваі адстаўны (Дэвэнтэр), а 2 другіх — чынныя: Вацілеўскі ды Голуўка.

На паседжаньні п. Голуўка здаваў справаздачу з сваёй падарожжы і "папуківанья" ў Краі ды заграўнай украінцаў ды беларусаў, якіх б заступілі мейца п. п. Паўлюкевічаў ды Осцілківаў.

Як ведама, украінскія ўнівэрсытэцкія дзеячы ў Празе ды ў Краі — на прапазіцыі п. Голуўка—заявілі, што вельмі хочудь, зраўмела, шырць вышэйшую асьвету, але дома а) не заграўнай, і канфэраваць польскі ўрад павінен—ня з імі, а—з законнымі прадстаўнікамі украінскага насельня Польшчы—з пасламі Сойму. — Бо справа украінскага ўнівэрсытэту ў Польшчы—справа перадусім палітычная...

Ці далажніў так сама аб сваіх перагаворах з беларускімі дзеячамі ў Вільні п. Вацілеўскі, газеты пакуль што ня пішудь.

А, як ходзяць чуткі, гутаркі вяліся цікаўныя...

П. Голуўка працуе.

Ведымы пэпэзэзэзэ п. Голуўка, які прыняў прапазіцыю фашыстаўскага ўраду—Увайсці ў слаўную "красавую сэкцыю", якая мае апрацаваць для яго "праграму ў справе нацыянальных меншасьцяў", распачаў вельмі энэргічна працу.

Ведымы пэпэзэзэзэ п. Голуўка, які прыняў прапазіцыю фашыстаўскага ўраду—Увайсці ў слаўную "красавую сэкцыю", якая мае апрацаваць для яго "праграму ў справе нацыянальных меншасьцяў", распачаў вельмі энэргічна працу.

Сьвярша пасля выіскі "Мамонькаў" распачаў нейкія перагаворы з "беларускімі дзеячамі", у ліку якіх аказаўся і п. Паўлюкевіч. Пасля непаспэху гэтых перагавораў, якіх выракліў ў прэсе адказны беларускай палітыкі, п. Голуўка ўзяўся за — украінцаў.—Ен нават пачаў з замежнай эмігра-

цы—у Празе, з якімі канфэраваў у справе... украінскай школы. Так прынамсь даасяць газеты.

Цікаўна Нядаўна п. міністар абшарнік Незабытоўскі прапанаваў беларускаму і украінскаму сялянству—замест зямлі—школу. А цяпер—тое-ж робіць "таварыш" Голуўка, бо-ж ён добра ведае, што украінцы ад Польшчы першым чынам патрэбуюць — сваю зямлю, а ўжо школу патрапяць на ей стварыць самі,—маючы на гэтае даволі сваіх галоў і—бяз польскіх "голуўкаў".

"Украінская праграма" новага міністра асьветы.

Газеты пішудь, што значэньне новага міністра асьветы азначае запраўды — новую эру ў меншасьцевым школьніцтве ў Польшчы. Прынамсь,—украінскае школьнае пытаньне мае быць ратуча разьвязана новым міністрам, які зьяўляецца "здэцываваным прыхільнікам меншасьцевай праграмы п. Голуўкі". У першую чаргу ён вырашыць мае—оправу ўкраінскага ўнівэрсытэту ў Станіславове ці Львове. Можа калісьці дойдзе чарга і да беларусаў...

Пастановы Галоўнай Рады Хадэцы.

Ня менш цікаўныя пастановы зрабіла—пасля 2-дзёнай дыскусіі Галоўная Рада карфантаўскіх "хрысьціянскіх дэмакратаў". Рада сьвярджае, што—

1. Урад, зьявіваючы ды мілітарызуючы адміністрацыю ў краі, дэзарганізуе дзяржаўны апарат Польшчы;

2. Канец англійскай забастоўкі, дарагоўля ды безрабоцьце можа могуць значна пагоршыць фінансавы ды гаспадарчы стан Польшчы, на што ўрад не зьявляе увагі;

3. Неспасоай ды забурэньні на ўсходніх і заходніх "крэсах" Польшчы павінны безадкладна быць спынены адміністрацыйнымі мерамі;

4. У выніку гэтага Рада трэбуе, каб ўрад зараз-жа адпублікаваў сваю праграму —

Дэманьня Гаўрылы, кругом абялі. Зі блыды Гаўрыла асінай трасецца. "Душа нэдзе ў пятак" яму так здаецца. "Дык я вась, паночкі... шкадуу дзедзей... Насення на весу... халеў бы сваёй"... "Людзёй ты і Бога, відаць, не баішся! Ах, злодзей, паначе! Вось на, павучыся! І сталі Гаўрылу ўсе мяусіць. "Ой, людзі, ратуныя! Той нема крычыць... Дарэмна... Гаўрылу на той павалілі І хто чым палала, моў каты, так білі. Нагамі рукамі таўклі ды таўклі — І ў голаў, і ў сьпіну, было й пад бакі... Гаўрыле ўжо тому ўвччу памянела Усё закруцілася, усё анямела...

III. Эпілёг.

Ачнуўся Гаўрыла... Пад вомам дзяжыць... І поле... І сонца... З паўдня ўжо стаіць... Кабылка вунь ходзіць мяжу абялае. Л-жыць на баку вунь і сошка крывая... "Халера, каб пляга"!.. мэрмыца Гаўрыла Ды ідзе... Запрага ў салу ён кабылу. "Схіліла, баць, сонца,—на вечар глядзіць, А тут яшчэ дзят талач, вась, лажыць... Халера, каб плігала. І трэба ж зьвірыцца"! — Мэрмыца Гаўрыла.—"Но, сўка, пляціся"! Ізноў топ шпурочак Гаўрыла ара. — "Кабылка, здаецца, жывея трохі ідзе"... А ён за сахоу аб сьне разважае І баўку ад праўды ў ім аддзялае.

Гаўрыла са злосьці хваціў за мяшок І з ім за старонку папёр у куток... — "А, злодзей, глядзіце! І ў дзень не баіцца! Судзьдзя і паліцыя, што-ж гэта тварыцца"? Як дэкія зьверы ўсе зараўлі,

Улад. Ініці.

Дык зноў паліцэйскі: "Ты што? Буентаваць? Тваю дай фамільню!"—І тут на папэры Давай ён грызёмоліць. Гаўрыла-ж той—белы!

Мяшкі як паклаі, Судзьдзя пачынае Плявузаць Гаўрыле; той толькі ў-дыхае! Табе паліцэйскі хоць многа крычаў. Ня ўсё ж ён, што граба табе расказаў. Табе так спакойна за тым, звай, жывецца, Што кара дачынца на сьвечце вядзецца. То ж я ў вострой суджу на галы! Нічо не ўцячае глянэ ад гэтай рукі! Суджу, хто чужое дабро нат' парушыць. Ці хто каго знае, ці словам пакусіць, Ніякай пашкоды, нікому, віде — За тое-ж і згодна брат з братам жыць. Ты толькі садумай, якое-б жыцьцё Пашло ў грамадзянстве, каб судуў ня было? Зладзеяў, убіўцаў—іх так раз валоса-б. Што выйсьці за дзьверы табе ня прышося-б... О, многа карысьці дай грамадзе — Ды дзе табе ўцячы такіму балдзе! Мяшок вась пшаніцы і мне прыпадзе. Ды ты ня крывіць як вельма якая-і..

Як бачыш пачоноў я пшаніцай судзьдзя. Прывіла п ахв дора на які чарга. Ты бачыш, як дова табе тут зьвечца, Калі у гасударстве шэат в-іска вядзецца. Чужыны баяцца вану аб'удыляць І ўзяць у няволу кабэ й зруйнаваць... І ўдзень і ўначы кручу галавою І над абаронай мысьлю тваёй: Які гарматы ў войску ўвясці, І як навабранцаў звучыць да крыві, І як непакорных рабочых прыгнэ-цьці. Паміж мужыкоў дзе паралак наесціці. Табе трэба ведаць, паліцыя — зайцы,

Яна толькі сьмела, дзе мала таўшы Дыі то яна ўперад шпікоў пасылае. А бунт ці паўстаньне—дык войска ўсьмірае. Па праву карысьці ад прэцы маеі Вярну тры мяшкі я пшаніцы тваёй!.. Гаўрыла пачухаў грудзіну ўсалецця І вочы заліваючы, бо нафта далазла. І людзі, як чэрці, схалілі мяшкі, І хутка памчалі з гумна на вазы.

І я маю права на некі мяшок, Хто-ж дарма працуе, скажы мне браток? З таўшч валаснога пачулась гаворка. (Гаўрыле-ж ад першых на сэрцы ўжо горка). "Ці-ж мала працуі і я на дабро Усяму грамадзянству? Падумаць адваі Масты і дарогі ці граблі якія — Усё валаснога заботы цяжкія... Страхоўку, падаці ці штрам зьбіраць, Пашэру аб беднасьці каму вапісаць, Ці пашпарт, павестку на грошы і.. многа, Як чухеш ты, працы ў твайго валаснога... Як болей фурманак сьлэд падалуць. Дык першым на воз я пшаніцу кладу!.. Азія я мяшчак і больш мне ня граба Сваё ж поле маю і ўраджаі дало неба".

"А я я самаўраду, мо' чуў, касіер... Галодных вяжчасных ёсьць многа цяпер, Калеку і хворых старых і вар'ятаў, Дзядзей бяспрызорных усюды багата! Ім сьмерцьцё галоднай ці што, паміраць Такім на ратунка і Бог кажа браць"!.. — "А ровяныя кнігі, цэмуру што крышаць, І вершы й газеты—баге гэта пішудь? А колкія вялікіх ідэяў у тых, Што ўсіх парываюць да праўды, красы... Паэт і пісьменнік ці-ж не дастойны

«Катастрофа дарагоўлі» і меры барацьбы з ёй.

Пад такім загаловакам "Роботнік" піша, што яшчэ ўлету адваі з павадзіроў абшарнікаў заяўляў, што—"лятуценьне буйных зямляўласнікаў — у тым, каб збожжа каштавала 28 злотых за 100 кіляграмаў". А цяпер збожжа каштуе ня '28, але—аж 40 злотых за гэтую колькасьць.

І гэта—ня глядзячы на тое, што а—заграніцы ўжо вязуць у Польшчу збожжа з Румыніі, Вэнгрыі і ССРР.

Штэдаён растуць цэны на розныя прадметы першае патрэбы. Палажэньне робіцца запраўды і бэснасрэдна грозным у гэтых варунках шпроту кідае ў адчай начуваная, нябывалая павольнасьць ураду — ў мерах барацьбы з небяспэкай". У канцы "Роботнік" вінаваціць увесь урад цалком — за тое, што той "падаўся чамусьці гаспадарчай диктатуры п. Незабытоўскага". Як ведама, гэты міністар стаіць моцна за вольны і бязмытны вываз хлеба заграўніцу, выгадны для адных зямляўласнікаў.

У апошніх газетах ужо ёсьць вестка аб тым, што Рада Міністраў адобрыла распараджэньне міністра фінансаў аб налажэньні вывазнага мыта на збожжа—па 15 злотых на 100 кіляграмаў. Гэтка высокая мытная стаўка фактычна "забараняе" вываз. Дык хаця "Роботнік" і кажа, што гэта — "пасля сьведаньня хрон": шмат збожжа ўжо вывезена, але—і то-б добра. Але, нажал, гаспадарчая "дыктатура" зямляўласнікаў у Польшчы і тутакі сказалася залішне яўна: гэтае мыта на збожжа ўваходзіць у сіду толькі ад і сакавіка е. г. А датуль вольны вываз збожжа з краю, дзе ўжо стаец галодныя цэны на збожжа, мае ісьці, ня спыняючыся, як дагэтуль...

Цікаўна Нядаўна п. міністар абшарнік Незабытоўскі прапанаваў беларускаму і украінскаму сялянству—замест зямлі—школу. А цяпер—тое-ж робіць "таварыш" Голуўка, бо-ж ён добра ведае, што украінцы ад Польшчы першым чынам патрэбуюць — сваю зямлю, а ўжо школу патрапяць на ей стварыць самі,—маючы на гэтае даволі сваіх галоў і—бяз польскіх "голуўкаў".

"Украінская праграма" новага міністра асьветы.

Газеты пішудь, што значэньне новага міністра асьветы азначае запраўды — новую эру ў меншасьцевым школьніцтве ў Польшчы. Прынамсь,—украінскае школьнае пытаньне мае быць ратуча разьвязана новым міністрам, які зьяўляецца "здэцываваным прыхільнікам меншасьцевай праграмы п. Голуўкі". У першую чаргу ён вырашыць мае—оправу ўкраінскага ўнівэрсытэту ў Станіславове ці Львове. Можа калісьці дойдзе чарга і да беларусаў...

Пастановы Галоўнай Рады Хадэцы.

Ня менш цікаўныя пастановы зрабіла—пасля 2-дзёнай дыскусіі Галоўная Рада карфантаўскіх "хрысьціянскіх дэмакратаў". Рада сьвярджае, што—

1. Урад, зьявіваючы ды мілітарызуючы адміністрацыю ў краі, дэзарганізуе дзяржаўны апарат Польшчы;

2. Канец англійскай забастоўкі, дарагоўля ды безрабоцьце можа могуць значна пагоршыць фінансавы ды гаспадарчы стан Польшчы, на што ўрад не зьявляе увагі;

3. Неспасоай ды забурэньні на ўсходніх і заходніх "крэсах" Польшчы павінны безадкладна быць спынены адміністрацыйнымі мерамі;

4. У выніку гэтага Рада трэбуе, каб ўрад зараз-жа адпублікаваў сваю праграму —

Дэманьня Гаўрылы, кругом абялі. Зі блыды Гаўрыла асінай трасецца. "Душа нэдзе ў пятак" яму так здаецца. "Дык я вась, паночкі... шкадуу дзедзей... Насення на весу... халеў бы сваёй"... "Людзёй ты і Бога, відаць, не баішся! Ах, злодзей, паначе! Вось на, павучыся! І сталі Гаўрылу ўсе мяусіць. "Ой, людзі, ратуныя! Той нема крычыць... Дарэмна... Гаўрылу на той павалілі І хто чым палала, моў каты, так білі. Нагамі рукамі таўклі ды таўклі — І ў голаў, і ў сьпіну, было й пад бакі... Гаўрыле ўжо тому ўвччу памянела Усё закруцілася, усё анямела...

III. Эпілёг.

Ачнуўся Гаўрыла... Пад вомам дзяжыць... І поле... І сонца... З паўдня ўжо стаіць... Кабылка вунь ходзіць мяжу абялае. Л-жыць на баку вунь і сошка крывая... "Халера, каб пляга"!.. мэрмыца Гаўрыла Ды ідзе... Запрага ў салу ён кабылу. "Схіліла, баць, сонца,—на вечар глядзіць, А тут яшчэ дзят талач, вась, лажыць... Халера, каб плігала. І трэба ж зьвірыцца"! — Мэрмыца Гаўрыла.—"Но, сўка, пляціся"! Ізноў топ шпурочак Гаўрыла ара. — "Кабылка, здаецца, жывея трохі ідзе"... А ён за сахоу аб сьне разважае І баўку ад праўды ў ім аддзялае.

Улад. Ініці.

аздараўлення гаспадарчага, фінансавага і сацыяльна-палітычнага жмцця краю;

У вiду яна акіраваных процi Польшчы збраежныя Нямеччыны, адкрыта высуваючай перагляд сваёй гранiцы з Польшчай, Рада заяўляе, што ўскi замах на цэласць Рэчыспалiтай сiмгак з яе боку—стыхiйны адпор ды пагражае выклiкам—новай вайны.

Далей—Рада заклiдае ўраду — „падтрыманьне рэлігiйнага сэкцiртава“ (рожных „мар’явітаў“, „вольных мыслiцеляў“ і г. д. Р. ц.). У канцы Рада тэбуе безадкладнай зьмены—Выбарчага Закоу: зьменшаньня лiчбы паслоў да 320, укладзеньня 4-мандатных акругоў і г. д. Урэшце тэбуе—зьяльнення „палiтычных вязьняў“; генаражаў ураду Вiтаса.

Пастановы Галоўнай Рады „Нацыянальнай Работнiцкай Партыi“.

9 і 10 студзеня адбыліся нарады цэнтральных уладаў польскай партыi „рабiтнiкаў-нацыяналістаў“.

Пасля дакладаў лавадыроў і дыскусii галоўная Рада прыняла гэтыя пастановы:

У галiне ўнутранай палiтыкi Рада сцвярдзiла, што за 8 месяцаў працы новага ўраду—нiякай з’праўднай напавы наладзеньня рабiтнiцкай клясы—мiма абцяканя — ня зроблена;

Ня чуванава дарагоўля руйнуе галодны бюджэт рабiтнiка і дзяржаўнага працаўнiка, а ўрад бязрадна глядзiць на гэта;

Усьцяж iдзе партыйны падбор ад мiнiстра ў галiне замежнай палiтыкi Н. П. Р. лiчыць катворнай думку аб перагiлдзе дзяржаўных гранiцаў Польшчы і пастанаўляе — баранiць кожную пядзь польскай зямлi да апошняга;

У канцы выступае процi прынятага адмiнiстрацыйнай камiсiяй краекту-закоу аб самаўрадах.

„Як гэта выглядае ўзапраўднасьцi“?

(Вываз збожжа абшарнiкамі — дарагоўля і — пэпэсы).

Пэпэсаўскi „Рабiтнiк“ усьцяж — хаця вельмi дэлікатна: не датыкаючы яго гавань— „б“ па ўраду—за яго абшарнiцкую палiтыку, пазбаўляючую насельне Краю запасаў хлеба і тым—ствараючую ўсьцяж узростаючую дарагоўлю.

Але вось—у № 4 таго-ж „Рабiтнiка“ зьмешчана заметка пад запраўды-ж вельмi графым загаловак: „Як гэта выглядае ўзапраўднасьцi“?—У гэтай замецi газэта паведамляе, што iстнуе ўрадавае — так зван. „Камiсiя 3-х мiнiстраў“—у складзе „таварыша Марачэўскага“, Незаботэўскага і Ромацкага, якая якраз—„апрацоўвае“ пытаньне аб вывазе збожжа з Краю...

Дык вось гэта самая „Камасiя 3-х“, у якой сядзiць „таварыш Марачэўскi“, пастанаўляе, як сцвярджае сам „Рабiтнiк“—

1. Даручыць п. мiн. (абшарнiкаў) Незаботэўскаму, „рашучама прапiўнiку забароны вывазу збожжа“,—„абмыслiць спосабы—як даканаць... гэтую забарону“... (даслоўна) 2. 7 студня г. г.—„паставiць справу на разгiлд Гаспадарчага Камiтэту Мiнiстраў“.

Сам „Рабiтнiк“ — пэўны, што Камiтэт правалiць справу.

Цiкавей усого, што „Партыя Польскiх Сацыялістаў“ дагэтуль яшчэ ня выклiчала „таварыша Марачэўскага“...

Загранiцай.

Фашыстаўскi тэрор у Лiтве.

Калi фашыстаўскi тэрор датычыць толькi камунiстаў, дык лiтэўскi сацыял-дэмакраты маўчалi. Але, як бывае заўсёды, пасля камунiстаў прыйшла чарга і на сацыялістаў. Першай ахвярай гэтага тэрору стаўся пасол сацыял-дэмакрат Вiльконiс, на якога напала бандэ фашыстаў — больш як 10 асоб. Палiцый глядзела на ўсё гэта, але захоўвала „прыхiльны нейтралiтэт“, як... сацыялісты, калi бiлі ды забiвалi камунiстаў.

„Уск. Агенства“ паведамляе, што пасля новых арыштаў у Лiтве агульная лiчба арыштаваных дайшла ўжо да 1.200 душ.

Наго расстраляў лiтэўскi ўрад.

У „Праўдзе“ ведамы Мiцкевіч-Калпукас падае бiаграфiю расстраляных лiтэўскiм урадам 4 камунiстаў, якi належалi да найбольш выдатных павадыроў лiтэўскай ком-партыi.

Лiтэўска-радавыя перагаворы адложаны.

З прычыны агульнага пагоршаньня адносiнаў мiж новай фашыстаўскай Лiтвой і ССРР, перагаворы аб заключэньнi памiж iмi тарговага трактату адложаны на неазначаны час.

Няўдача спробы Курцiуса.

Пасля некалькiх дзён перагавораў доктар Курцiус, якому прэзэдэнт Гiндэнбург даручыў стварыць новы ўрад — ад цэнтру напавы, заявіў прэзэдэнту, што яго спроба пасьпеку ня мела. Прычына—адмова „каталiцкага цэнтру“ ад супрацоўнiцтва з нацыяналістамi.

Што зробіць далей Гiндэнбург, няведама. Пакуль-што ён iзноў усьцяж канфэру з павалырамі партыяў, пачынаючы ад цэнтру і канчаючы тымi-ж нацыяналістамi, вiдаць, нацiскаючы на iх, каб аб’яднiліся.

Нямеччына абдуоўвае свой ваенны флёт.

Нямечкi ўрад у пачатку новага году мае саўсцiць на мора 2 ваенных караблi—1 вялiкi крэйсер, другi меншы.

Былыя нямечкiя абшары ў Бельгii тэбуюць плэбiсцыту.

Шэсьць газэтаў з былога нямечкага акруга Эйнэн, далучанага—у вынiку вайны — да Бельгii

зьявiнулася да бельгiйскага ўраду з „новагоднiм“ дамаганьнем—ад iмя насельнея,—каб быў зроблены плэбiсцыт, цi — каб урэшце спыталiся паны палiтыкi самага насельнея акруга,—куды яно хоча належыць—цi да Бельгii, цi да Нямеччыны. Як ведама, нядаўна бельгiскi ўрад зусiм гзядзiўся на прапазыцыю нямечкага ўраду—адкупiць у Бельгii—за добрыя грошы — гэтыя абшары, чыста нямечкiя—к агульнаму здавальнеенью. Але Францыя прызнала гэткае раз’язьненне спраы—„скандалам“ ды — „нарушэньнем“ Вэрсальскага Трактату—дiй рашуча запратаставала.

У Кiтаi.

У Шанхаi iзноў пачалiся хваляваннi сярод рабiтнiкаў, пагражаючы новай агульнай забастойкай. Тоўпы народу нападоуць на фабрыкi. У Ханькоў—наагул спакойна (ён—у руках кантонскiх войск). Толькi нядаўна жаўнеры аршыталi бельгiйскага консула, якi ваража аднасьiўся да кiтайцаў, але пасля—на просьбу французскага консула—звольнiлi.

Англiйцы, сабраўшы ўсе свае сiлы, вядуць энэргiчна акцыю паразуменьня з кантонскiм урадам, але адначасна рыхтуюцца да рашучай аружнай абароны свайго „стану валаданьня“ ў Кiтаi.

На прапазыцыю Англii — перагiлдзец усе мытныя ўмовы Кiтаю з дзяржавамі, Пекiнскi ўрад адказаў загадам аб безадкладнай павышцы мытаў на ўсе ўвозныя тавары на 2½ проц., а на прадметы збытку—аж на 5 проц. Гэтая адначасная зьмена мытных трактатаў—без паразуменьня аб iх перагiлдзе — страшэнна абурыла ўсе дзяржавы, апанаваўшыя Кiтаi.

Да канфлiкту памiж Мэксыкай і Амэрыкай.

У Мэксыцы лiчацца з магчымасьцю фармальнага разрыву зносінаў з Амэрыкай. Пагрозва Мэксыкi—перад аканчальным разрывам — зьявiнуцца ў спрэчнай справе (нафта) да Гаагскага

Мiжнароднага Трыбуналу, выклiкала вялiкае нездавальнееньне ў кiруючых колах Паўночнае Амэрыкi. Амэрыка нядаўна толькi здаецца „прызнала“ Гаагскi Трыбунал, але нешта судзiцца ў iм ня мае ахвоты: хоча ляпей — рашыць справу сiлай, бо дужэйшая за Мэксыку!

На гранiцы з Мэксыкай, як паведамляе лiнданская прэса, стацьц 13 тысяч амэрыканскага войска. Амэрыканскi ваенны флёт—ля берагоў Нiкарагуа — скiраваны таксама процi Мэксыкi.

Мэксыка пачала шырокую акцыю—у кiрунку аб’яднаньня ўсей сярэдняй і паўднёвай Амэрыкi — процi захватнiцкай палiтыкi Паўночных Штатаў, агiтуючы за байкот тавараў апошнiх. Ведама, што гэтым найбольш балюча пачнуць бiць Амэрыку, у якой і без таго шмат фабрыкаў спынілася з прычыны недахватку рынку збыту.

У Мэксыцы арыштаваны 6 бiскупаў.

10-га студзеня ў Мэксыцы арыштаваны — за антыпаньствоу агiтацыю—6 каталiцкiх бiскупаў.

І ў Нiкарагуа—„камунiсты“.

У Амэрыканскiм Сэнаце мiнiстар заграчнiх спраў Келэг паўстаньне ў Нiкарагуа процi захвату Амэрыкай краю назваў „iнтрыгай камунiстаў“, якiя перанеслi сваю дзейнасьць ужо і ў Амэрыку. На гэта востра адказаў сэнатар Бора, якi ясна даказаў, што Амэрыканскi ўрад паслаў сваё войска і флёт — у Нiкарагуа, каб апанаваць гэты край.

iншы сэнатары з дэмакратаў (з апасiцы) таксама востра крытыкавалi гвалты амэрыканскага ўраду ў Нiкарагуа, зьвязваючыся над „камунiстычным давадам“ Келэга. Але, нягледзячы на гэтую вострую апасiцыю ў Сэнаце, прэзэдэнт Кулiдж выслаў у той-жа дзень — новую партыю ваенных караблёў у Нiкарагуа.

Да ведама сяброў Т-ва Беларускае Школы.

У сувязi з масавымi арыштамi беларускiх дзеячоў аказалiся заарыштаванымi два сябры Галоўнае Управы Т-ва Беларускае Школы.

Галоўная Управа падае да агульнага ведама, што праца яе, ня гледзячы на гэта, iдзе далей нармальна.

Усе арганiзацыi (гурткi) Т-ва на мясцох заклiкаюцца рабiць спакойна сваю культурную работу далей, зносячыся, як і дагэтуль, з Галоўнай Управай ува ўсiх справах Таварыства.

Вiльня, 16-га студзеня 1927 г.

ХРОНІКА, Карэспандэнцыі.

Популярныя леныцi. У памяшчэньнi Цэнтральнага Гуртка м. Вiльнi Таварыства Беларускае Школы (вул. сьв. Анны 2) пасля сьвятэчнага перарыву ўзнаўляюцца популярныя лекцыi з музыкальных аддэлаў пасьля iх. Лекцыi будуць адбывацца па суботам. У першую дзвэ суботы маюць выступiць з лекцыямi грамадзяне I. Дварчанiн і А. Луцкэвіч.

У Белар. Науковым Т-ве. Урад Т-ва высказывае сваю падзяку за прысьляны для Музэю ім. Ів. Луцкэвіча ахвяры рэчамi грамадзянам: 1) Сiняку Сяргею, у м. Казлоўшчыне, Слонiмск. пав. за 25 расейскiх медных манэт; 2) ад грам. Лукашкi Язэпа з Беластоку—праз Беластоцкi павятовы камiтэт Грамады—за 29 медных і сярэбраных манэт і мэдалью; 3) грам. Грыгорчыку Язэпу ў Беластоку—за кнiжку ў польскай мове.

Адначасна атрыманы слоўнiковы матэрыял з Казлавецкай, Кастравiцкай і Дзятлаўскай гм. Слонiмскага пав.—ад грам. Сiняка Сяргея.

Беларускае Выдавецтвае Т-ва ў Вiльнi прасiць перадаць да агульнага ведама, што выпущаны iм адручнiы календар на 1927 год знашоў такi цэплы прэём у беларускага грамадзянства, што Т-ва прымушана рабiць новае выданьне яго, каб здаволіць усiх закахчыкаў. Новае выданьне будзе гатова ў самым хуткiм часе, і ўсе закахчыкi, якiя яшчэ не дасталi календароў, калi канца месяца студзень будуць iх мець. Новае выданьне выпускаецца ў такім лiку, каб ня толькi забяспечыць заказы, якiя ўжо ёсьць у кнiгарнi, але, каб і даць магчымасьць выпiсць календары ўсiм iншым, хто яшчэ ня прыслаў заказу,—так што выпiсваць календары яшчэ ня позна.

Заказы на календар кнiжку пакуль што яшчэ могуць забяспечывацца старым выданьнем.

Заказы на абодва календары, як і раней, скiроўваць на адрэс Кнiгарнi Т-ва — Вiльня, Вострабрамская 1.

Афiцыяльны курс грошы на 18-га студзень. Далар — 8 зл. 95 гр. Залаты рубель — 4 зл. 61 гр.

18.I на чорнай бiржы ў Вiльнi за далар пляцiлi 8,96. Зал. руб. 47. Чыд. 3 дал. 90 пэн.

„Наша Справа“, адзiная ў Заходняй Беларусi беларуская газэта, якая стацьц у абароне iнтэрэсаў працоўнага сялянства і рабочых.

Кожны сьвядомы беларус павiнен чытаць, распаўсюджываць, выпiсваць і дапамагаць сваёй газэце.

Пан за торбу хлапца загубіў.

У асадзе Гусакі Баранавiч, пав. жбiвец абшарнiк Ян Суднiк. Маладзенькi хлопчык Мiхась Лiс з в. Серафiмовiч таго самага павету пасьвіў у гэтага пана каровы. Цяжка жмылося хлапчуку — мала давалi есьцi, бiлі, не давалi супакою ад працы,—але нежж жылося, — аж адарыўся гэткi выпадак.

Згубіў гдзесь-цi хлапец, пасьвіўшы каровы, торбу ад хлеба. Суднiк, пабачыўшы, што няма торбы, заявіў пераляканаму хлапцу: „ня знойдзеш торбы — павешу“. Спалоханы, бляды ад страху шукаў Мiхась з поўдня торбу і нарэшце знайшоў каля самага берага ракi. Палез з абрыву даставаць, але сарваўся, папаў на глыбокае мейсца і пайшоў на дно.

Бацькi, — безямельныя сяляне зьявiнуліся да Суднiка, каб ён хоць даў што-небудзь на хаўтуры хлапца; але асаднiк і гаварыць з iм не хацеў—прагнаў з хаты. Каб пахаваць, прыйшлося апошнi хлеб прадаць.

Гадзюна.

Нам пішуць з вёскi што:

× Пасля пяцiгадовага перарыву ў в. Асташы, Наваградзк. пав. адчынілася школа прыехаў і „бiлорускi“ вучыцель пан Пансэвіч з доктарскiх курсаў і стаў, нiбi, вучыць. Абцяў асялякам, што будзець выкладаць лекцыi і пабеларуску і папольску,—але гэта было толькi аб’яднаньне, бо выкладае толькi папольску, а вярней кажучы і зусiм не выкладае таму, што жывець у 25 кiлям. ад вёскi і прыяжджае ў Асташы 1-2 разы на тыдзень.

× Пан падлясьнiчы з в. Руда-Боркi, Косаўскага пав. Лiнк заходзiць у кожную сялянскую хату і страшнiць усiх запiсаўшыхся ў Грамаду вострагам і навет вяроўкай. Браны, браны панок!

× І палiцьянтам пiпер цяжка па вёсках; не разьбярэцца, што дазволена, а што не, што законна, а што незаконна. Пабачыў палiц. Цырынскага пастарунку Зенковiч наклеенную адозву Асташыкам. Камiтэту Грамады і сарваў яе, а яму, кажучы — яна дэгалыная, дык ён зноў наклеіў, а камiндант прыйшоў, дык зноў сарваў. Ну і разьбярэцца тут.

× Обурзены пана Гятоўскага, з фальв. Рэдыкаўшчына Маладэч. пав., ня было гранiц, калi ён даведаўся аб залежэньнi ў суседнiх да яго вёсках гурткаў Грамады. Пытаўся запалохаць вострагам, катваньнем і навет „войскам з гарматамi“, каторае перастрэляе усiх грамадiстаў. А грамадiстам, са ўсяго толькi смех.

× Войт Пескаўскае гм., Косаўскага п., як выбiралi яго, абцяў служыць за 100 зл. у месяц і ўваходзiць у-ва ўсе патрэбны ся-

лянства. дапамагаць яму, сколькi будзець сiл. Але гэтак было толькi падчас выбараў—цяпер аусiм iнакш — закладаў сабе павялiчэньня пэноi, а з сялянствам дык і гаварыць ня хоча.

× Войт Лебядзёўскае гм., Маладэчанскага пав., за пасьведчаньне папштовых павестанк на лiсты з Ц. С. цi з Т-ва Бел. Школы тэбуець на золатаму за кожную павестку.

× Польская вучыцелька з в. Пузавiчы, Горадэ. пав., убачыўшы ў дзядей беларуекiя буквары, выпiсаныя з Вiльнi мяiсцовым Гурткам Грамады, адабрала гэтыя буквары, абазвала дзядей „будлем прзеклiтум“. Буквары вазiла да школьнага iнспэктара ў Го. адню, але мусiць iнспэктар не пахваў iць яе, бо, прыехаўшы да Пузавiч, зараз-жа аддала буквары.

× Выўшы балаховец Швачка, служачы на Сьвятавольскай вузкiй чыгуныцi амовiўся аплацiць сялянам за 2 месяцы працы на нагрузцы леса. Адмаўляецца плацiць таму, што сяляне, не заключыўшы нiякiх кантрактаў, ня хочуць далей працаваць, а яму рабiтнiкi надта патрэбны, бо мае пiльную працу.

× Грамадзiсты Казлавецкай і Дзятлаўскай гмiн няхай сьцерагаўцца тапiнка Гана, родам з в. Рэпiшчы, Дзятлаў. гм., Наваграда. пав. Прыкiдываецца ён перад незнаёмымi шчырым грамадiстам, але робiць гэта толькi для таго, каб потым усадзiць чалавека ў вострог.

× Ксёндз у касцёле м. Радзiвiлаўшчына, Казлоўскае гм., Слонiмск. пав., у часе „казанiя“ страшэнна лаў гiрамаду і Н. Р. Ш. Заклiдаў прысутных ня ўставаць у гэтыя партыi і перашкаджаць iм у працы.

Ваяцка чорныя крукi, каб народ вочы не расчытнi ды не ўбачыць, як яго рабуюць айццi духоўны!

× У сябра Грамады в. Пад’яварцы, Наваградзк. пав., Мiхася Ткацэвіча, палiцья ў працягу некалькi гадзiн шукала аружжа і камунiстыч. лiтэратуры. Як звычайна, нiчога не знайшлi.

× Сяляне з вёсак Малiя Азёркi і Алексiчы, працуючы ў панскiм лесе, вяртаючыся да дому, захватцiлі з лесу на некалькi фунтаў гальля. Ясьнiн Гэрбiк, пабачыўшы гэта, загадаў гальдзi аднясьцi да лесу і яшчэ напiсаў пратакол.

Кругом нас поўна лесу, а каб зварыць бульбу, дык прыходзiцца сьцены пунi разьбiраць.

× Камандант Дзярчанскага пастарунку, прыехаўшы на 12-ай гадзiне ўначы ў в. Вялiкiя-Азёркi, хадеў з хаты ў хату, пытаючыся, гдзэ жывуць грамадзiсты. Доўга гразiў і лаўся, — але ўражаньня на сялян вялiкага не зрабiў, хоць і ўначы зьявіўся.

× Сяляне Палесься няхай асьцерагаўцца Валакнянэга Гандлэвага Таварыства, расьсылаючага надзьвiчайна заманчывыя рэкламы. Асьцерагаўчыся, сяляне, пасьлаць у гэтае т-ва свае сыраўцы.

У леташнім годзе гэта самае Т-ва так абманула сялянства м. Малечь, што і найгоршы абманшчык—крамар не зрабiў-бы гэтак.

× Войт Гавезьнянскай гм., Нясевижск. пав., Адам Галавiнскi на паседжэньнi гмiнавае рады, казаў, што з лэўных крiнцi ведае аб тым, што кожны Сябра Камiтэту Гуртка Грамады ў хуткiм часе „dostanie najmniej dzieści lat ciędkiego więzienia“. Ой, як страшна пане воiце!

× Сэлыс Павал Усавiч з в. Гарбачы, Слонiм. пав., сьвядома перабраў ад 6-цi сялян гэтае-ж вёскi 63 зл. 65 гр. па падатках. Пайшлi да войта, — ён абцяў зьявiнуць грошы, але потым адаслаў сялян да староства. У старостве кажуць алажнiць просьбы — а за кожную просьбу па 2 зл.

Адкуль-жа ўзяць гэтыя грошы, калi ўжо і так абрабаваны, толькi коляды, — а ўжо хлеба ня маем — усё за падаткi пайшло!

Паштовая скрынка.

Сычу з пад Гораднi. Верш Ваш да друку не надаецца,—занадта ён слабы па форме.—Сончыну. Папраўдыце пiсаць лепш прозай,—думкi ў Вас зусiм добрыя, але вылажаны яны ў за надта цяжкай форме.—Адыаму з вучняў. Лiсты, зьместам падобныя да Вашага лiста, у нас часта друкавалiся і таму мы яго не зьямшчаем.—Зьяльнiаму. Тое, што Вы апiсываеце, ня цiкава для чытачоў газэты.—Лiпнiшчаму. Напад польскае прэсы на Вашага гмiннага ськрэтара найлепшы доказ таго, што ён карыстны рабiтнiк.—Гадзюна. Адну з Ваших карэспанд. друкам, другая не падходзiць, таму, што апiсываемы Вамi факт стаў ужо занадта звычайным няцiкавым зьявiшчам.—Пры Натранцу. Старэйцесь лепш апiсываць якiя-небудзь канктрэтныя выпадкi таму, што карэспандэнтны агульнага зьместу пiсаць трудней і яны якраз Вам не ўлаюцца.—Салагубу. Ува усiм з Вамi згаджаемся,—маеце поўную рацыю.—Крыўднiаму. Ваша карэспандэнтцыя, напiсаная на 4-х лiстах паперы, маець столькi ўсемагчымых адступленьняў і ў ёй перамешана столькi фактаў, што надзьвiчайна цяжка знайсцi сэнс. Пiшце карцей і прасьцей,—зусiм надарэмна Вы ўжываеце чужаземныя словы,—сэнс каторах Вам самаму не вядома.—Бязроднiаму. Працягу казкi не прысьлаіце таму, што і пачатак на прыздэцца друкаваць.—Жууу. У адным з наступных нумароў зьмесьцiм Ваш артыкул.—Андрэю Ю. Чым пiсаць ад Англii і Францыi, лепш пiшыце аб жмцi Вашай і суседнiх вёсак і аб тых зьдэсах, што робяцца над Вамi.—А. Налюцiну. Пiсаць вершам зусiм ня так лёгка, як гэта Вам здаецца,—апрача зольнасьцi да гэтага,—тэба папрацаваць над сабой, азнаёмiцца з навукай верша,—у Вас, на жаль, ня вiдаць нi зольнасьцi ў гэтае навуку.—Луганскаму. Не палыходзiць Ваша карэспандэнтцыя.—Невядзiнiаму. Гiсторыя з доктарскай кухаркай у гэту не падходзiць.

